

Õiguskantsler

Aleksandr Jefimov
volikogu esimees
Narva Linnavolikogu
narvavk@narva.ee

Teie nr

Meie 25.08.2017 nr 6-11/170378/1703661

Tarmo Tammiste
linnapea
Narva Linnavalitsus
narvalv@narva.ee

Sotsiaalteenuste osutamine Narva linnas

Austatud volikogu esimees
Austatud linnapea

24. oktoobril 2016. aastal saadetud [kirjas](#) selgitasin, et iga vald ja linn peab olema valmis osutama sotsiaalhoolekande seaduses sätestatud kohustuslikke kohaliku omavalitsuse sotsiaalteenuseid. Neid teenuseid tuleb osutada vähemalt seaduses kirjeldatud abivajaduse korral ning inimesele vajalikus mahus. Teenuseid tuleb inimesele pakkuda siis, kui ta neid vajab. Milline sotsiaalteenus konkreetset inimest kõige paremini aitab, on kohaliku omavalitsuse otsustada.

[Eesti Vabariigi põhiseaduse \(PS\)](#) § 3 järgi teostatakse riigivõimu põhiseaduse ja seaduste alusel. Teisisõnu peab kohaliku omavalitsuse tegevus, sh õigusaktid, olema kooskõlas põhiseaduse ja seadustega. Sama nõue tuleneb kohalikele omavalitsustele ka PS § 154 lõikest 1. Samuti tuleb kohalikul omavalitsusel järgida õigusaktide andmisel muid põhiseaduse nõudeid.

Analüüsinud Narva linna määrusi, mis reguleerivad kohustuslike sotsiaalteenuste osutamist, leian, et põhiseadusega ei ole kooskõlas järgnevad määruste sätted:

- Narva Linnavolikogu 20.02.2014 määruse nr 6 [„Koduteenuste osutamise tingimused ja kord Narva linnas“](#) § 3 p-d 1–3, § 5 lg 4 ja § 6 lg 2 p 2;
- Narva Linnavolikogu 22.11.2012 määruse nr 27 [„Hoolekandeametuse paigutamise kord Narva linnas“](#) § 1 lg 1, § 3 lg 1, § 4 lg-d 3 ja 4 ja § 5 lg 1 p 1;
- Narva Linnavolikogu 23.04.2015 määruse nr 15 [„Tugiisiku teenuse osutamise kord Narva linnas“](#) § 1 lg-d 1 ja 2, § 2 p-d 1–3;
- Narva Linnavolikogu 18.05.2017 määruse nr 8 [„Raske ja sügava puudega lastele sotsiaalteenuste rahastamiseks eraldatud vahendite kasutamise kord“](#) § 1 lg-d 1 ja 3 ning § 2 lg 3;
- Narva Linnavolikogu 18.12.2014 määruse nr 26 [„Täisealisele isikule hoolduse seadmise ja hooldaja määramise ning hooldajatoetuse maksmise kord“](#) § 2 p-d 1 ja 3, § 3 lg 1 p-d 2 ja 3 ning § 4 lg 1;
- Narva Linnavolikogu 17.06.2010 määruse nr 23 [„Kindla elukohata isikutele teenuste osutamise kord“](#) § 2 lg-d 1 ja 3 p 3, § 5 lg 1 ning § 6 lg-d 1–2;

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

- Narva Linnavolikogu 21.03.2013 määruse nr 12 „[Laste turvakoduteenuse osutamise tingimused ja kord Narva linnas](#)“ § 2 lg 2 ja § 3 lg 5;
- Narva Linnavolikogu 21.04.2016 määruse nr 10 „[Täiendavate sotsiaaltoetuste maksmise kord Narva linnas](#)“ § 1 lg 2 ning § 10 lg-d 1, 2, 4 ja 8;
- Narva Linnavalitsuse 31.05.2017 määruse nr 15 „[Sotsiaalteenuste maksumuse piirmäärade kehtestamine](#)“ § 1 lg-d 5 ja 6;
- Narva Linnavolikogu 18.06.2009 määruse nr 23 „[Munitsipaaleluruumide üürile andmise ja kasutamise kord](#)“ § 3 lg-d 3 ja 6, § 4 lg 2 p 3, § 7 lg-d 4 ja 5, § 16 ja § 19;
- Narva Linnavolikogu 21.03.2013 määruse nr 10 „[Võlanõustamisteenuse osutamise kord Narva linnas](#)“ § 1 lg-d 2 ja 6 ning § 2.

Palun Teil nimetatud vastuolud kõrvaldada.

Sotsiaalhoolekandeline abi osutamine

1. [Põhiseaduse](#) §-d 27 ja 28 järgi on riik kohustatud inimesi teatud sotsiaalsete riskide (sh puue, vanadus, puudus) ilmnemisel abistama. Selles kohustuses väljendub sotsiaaliigi põhimõte ning see loob eeldused, et igaüks saaks nautida põhiseaduses sätestatud õigusi ja vabadusi ning täita oma põhikohustusi. Riigikogul tuleb kindlustada, et peamised sotsiaalsed õigused oleksid üle Eesti sarnaselt tagatud.¹

Abimeetmete miinimumtaseme määramise kohustus tuleb riigile ka rahvusvahelisest õigusest. [Parandatud ja täiendatud Euroopa sotsiaalharta](#) artikkel 14 näeb ette, et riik peab edendama ja osutama sotsiaalteenuseid (nagu koduteenused, hooldekoduteenus, varjupaigategenus).² [Lapse õiguste konventsiooni](#) 23. artikli kohaselt tuleb riigil osutada abi puudega lastele. [Puuetega inimeste õiguste konventsiooni](#) artikkel 19 kohustab riiki tagama puuetega inimestele mitmed tugiteenused, sh isikliku abistaja teenuse. Kuivõrd riik on kohustatud kindlustama oma territooriumil rahvusvahelise õigusega määratletud sotsiaalse kaitse vähemalt miinimumtasemel, tuleb Riigikogul sätestada need meetmed, mis peavad riigis olema vajadusel kõigile kättesaadavad.

2. Nende kohustuste täitmiseks on Riigikogu võtnud vastu [sotsiaalhoolekandele seaduse](#) (SHS), mis reguleerib sotsiaalhoolekandeline abi osutamist. Seadus sätestab, milliseid meetmeid peab riik või kohalik omavalitsus (edaspidi KOV) pakkuma.

Riigikogu on SHS 2. peatüki 2. jaos sätestanud KOV korraldatavate sotsiaalteenuste loetelu. Kuivõrd teatud abi (sh abi eakatele, isikliku abistaja teenus) andmise kohustus tuleneb põhiseadusest ja rahvusvahelisest õigusest, ei jätnud Riigikogu SHS 2. peatüki 2. jaos sätestatud sotsiaalteenuste osutamist KOV vabatahtlikuks ülesandeks. Teisisõnu on nende teenuste osutamine KOV-le kohustuslik.³ Nii ei saa vald või linn keelduda tugiisikuteenuse, sotsiaaltransporditeenuse või koduteenuse osutamisest oma vallas või linnas. Kui KOV-s elab inimene, kelle abivajadust on võimalik mõne SHS 2. peatüki 2. jaos kirjeldatud teenusega katta, tuleb KOV-l inimesele seda teenust võimaldada. Seejuures võib KOV seadustes sätestatud põhimõtteid silmas pidades otsustada, millist abi ja mil määral igale abivajajale pakkuda.

¹ RKÜKo 16.03.2010, nr [3-4-1-8-09](#), p 67.

² [Euroopa Sotsiaalsete Õiguste Komitee otsused ja järeldused](#), art 14, lk 107.

³ Sotsiaalteenuste osutamise kohustuslikkust on toonitatud korduvalt ka [sotsiaalhoolekandele seaduse eelnõu 98 SE seletuskirjas](#).

3. Riigikogu on otsustanud, et inimesele peab kohalike sotsiaalteenuste andmist korraldama tema rahvastikuregistrijärgne kohalik omavalitsus ([kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse](#) (KOKS) § 6 lg 1 ja SHS § 5 lg 1).

Kellele ja millist abi tuleb KOV-l anda ning millised on seejuures KOV kohustused, reguleerib SHS 2. peatükk. SHS § 15 lõike 1 järgi tuleb KOV-l esmalt hinnata tema poole pöördunud isiku abivajadust ehk selgitada välja, kas ja miks inimene iseseisvalt toime ei tule. Saanud teada, milles inimene abi vajab, tuleb KOV-l analüüsida, milliste konkreetsete meetmetega saaks neid probleeme lahendada, pidades silmas, et inimesele tuleb anda tema vajadustele vastavat abi (SHS § 3 p 1). Need abivajadused, mis tuleb katta kohaliku sotsiaalteenusega, sätestab SHS iga kohaliku sotsiaalteenuse juures täpsemalt (nt sotsiaaltransporditeenust võib inimene vajada seetõttu, et ta ei saa oma puude tõttu kasutada isiklikku või ühissõidukit tööle või õppeasutusse sõitmiseks või avaliku teenuse kasutamiseks).

Pärast abivajaduse hindamist otsustab KOV haldusaktiga, millist ja kui palju abi inimesel on vaja. Selle määratlemisel tuleb KOV-l lähtuda nii SHS §-s 3 kui ka [sotsiaalseadustiku üldosa seaduses \(SÜS\)](#) sätestatud põhimõtetest, sh inimväärikuse ja omavastutuse põhimõtetest, ning arvestada esmajoones isiku vajadusi. KOV-l tuleb eelistada meetmeid, mis aitaksid inimesel edaspidi oma elu korraldada võimalikult iseseisvalt. Seadus ei anna abivajajale õigust nõuda konkreetset teenust soovitud mahus, sest nii teenus kui ka selle maht või erinevate teenuste kombinatsioon sõltub konkreetsest juhtumist.

Seega on SHS § 3 punkti 1, § 5 lõike 1 ja § 15 järgi igal KOV-l kohustus osutada rahvastikuregistri kohaselt tema territooriumil elavate inimeste abivajaduse ilmnemisel inimeste vajadustele vastavat sotsiaalteenust neile vajalikul määral.

4. Kohalik omavalitsus peab KOKS § 6 lõike 1 ja SHS § 5 lõike 1 järgi tagama, et kohustuslikud kohalikud sotsiaalteenused oleksid inimestele ka tegelikult kättesaadavad. Kui vabaturult ei ole võimalik selle KOV inimestel mingit sotsiaalteenust saada, peab KOV leidma teenusepakkuja või hakkama ise puuduvat teenust pakkuma. Samuti on SHS § 16 järgi KOV-l kohustus vajadusel osaleda teenuse kulude katmisel, et inimesel ei jääks talle vajalik teenus rahapuudusel saamata.

5. Et abivajaja saaks selgesti aru tema elukohajärgse KOV pakutavatest meetmetest ning mida ta nende taotlemiseks ja saamiseks tegema peab, tuleb igal KOV-l kehtestada sotsiaalhoolekandeline abi andmise kord (SHS § 14 lg 1). Ühtne kord loob abi andmiseks selge ja ühetaolise aluse. Seaduslikkuse põhimõtte järgi peab KOV selle korra loomisel järgima temale antud volituse piire ning täitma seda nõutud ulatuses. Peale selle keelab PS §-st 3 ja § 154 lõikest 1 tulenev seaduslikkuse põhimõte KOV-l seaduses sätestatud teisiti (sh seadusega sätestatud vähemas määras) reguleerida. Oluline on seegi, et vastu võetud korras saab vaid täpsustada seaduses toodud üldreegleid, kuid mitte kehtestada seadusega võrreldes täiendavaid sisulisi piiranguid.⁴

Abi andmise kord peab sisaldama käitumisjuhiseid (menetlusreegleid) vähemalt SHS 2. peatüki 2. jao teenuste taotlemisel. Kord võib üldiselt reguleerida kõikide sotsiaalteenuste ja -toetuste andmist. Samuti võib iga meetme kohta sätestada eraldi korra, kui see on vajalik ja tagab õigusselguse. Küll aga tuleb KOV-l lähtuda korra kehtestamisel seaduses sätestatud sotsiaalteenuste kirjeldustest nii sisu, eesmärgi kui ka abivajaduse poolest.

⁴ RKPJVõ 25.06.2009, [3-4-1-3-09](#), p 20.

Eelnevast lähtudes toon sotsiaalteenuste kaupa välja oma hinnangu Narva linna sotsiaalteenuste osutamist reguleerivates määrustes esinevate puuduste kohta.

Koduteenus

6. SHS § 17 järgi on koduteenuse eesmärk täisealise isiku iseseisva ja turvalise toimetuleku tagamine kodustes tingimustes, säilitades ja parandades tema elukvaliteeti. Koduteenuse osutamisel abistatakse isikut toimingutes, millega ta kõrvalise abita hakkama ei saa (nt kütmine, toiduvalmistamine, eluruumi ja riiete korrastamine, vajalike ostude sooritamine ja asjaajamine).

7. Narva linnas osutatakse koduteenust järgnevate määruste alusel:

- Narva Linnavolikogu 20.02.2014 määrus nr 6 „[Koduteenuste osutamise tingimused ja kord Narva linnas](#)“ (edaspidi *koduteenuse määrus*);
- Narva Linnavalitsuse 02.04.2014 määrus nr 10 „[Koduteenuste loetelu ja nende hinna kehtestamine ning koduteenuste kirjelduste kinnitamine](#)“.

8. Probleemne säte: koduteenuse määruse § 3.

Määruse järgi osutatakse koduteenust Narvas vaid juhul, kui inimene elab nii rahvastikuregistri järgi kui ka tegelikult Narva linnas.

SHS § 5 lõige 1 kohustab isiku rahvastikuregistrijärgset kohalikku omavalitsust korraldama isikule sotsiaalteenuste osutamist. Seega, kui abivajaja rahvastikuregistrijärgne elukoht on Narva linnas, tuleb Narva linnal talle abi anda. Väljaspool oma rahvastikuregistrisse kantud elukohta viibivale isikule võib sotsiaalteenuste ja muu abi andmist korraldada see kohaliku omavalitsuse üksus, kelle haldusterritooriumil isik abi vajamise ajal viibib, kooskõlastatult isiku rahvastikuregistrisse kantud elukoha järgse kohaliku omavalitsuse üksusega (SHS § 5 lg 3). Abi andmise kohustus on seotud rahvastikuregistri andmetega, sest nende andmete järgi eraldatakse KOV-le raha (tulumaks, tasandus- ja toetusfondi eraldised) temale pandud ülesannete täitmiseks. Tegelik elukoha nõude sätestamine on vastuolus SHS § 5 lõikega 1 ning SHS § 3 punktiga 1, § 15 lõikega 1 ning § 17 lõigetega 1 ja 2, sest ei võimalda abivajajale tema vajadustele vastava sotsiaalteenuse osutamist (vt ka [p 3](#)).

Kui KOV-le on teada, et abivajaja elab tegelikult teises KOV-s, tuleb rahvastikuregistrijärgsel KOV-l selgitada inimesele kohustust hoolitseda enda ja oma alaealiste laste elukoha aadressi õigsuse eest rahvastikuregistris (vastavalt [rahvastikuregistri seaduse](#) §-le 39¹).

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 17 lg-d 1 ja 2 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

9. Probleemne säte: koduteenuse määruse § 3 punktid 1–3.

Koduteenust osutatakse Narvas ülalpidajatega abivajajale vaid siis, kui ülalpidajad ei ole tervislikel põhjustel võimelised vajalikku hooldust kindlustama. Teenust osutatakse ka juhul, kui ülalpidajatega pole võimalik kontakti saada. Kui inimesel pole ülalpidajaid, osutatakse talle Narvas koduteenust siis, kui inimese enda võimalused hoolduse kindlustamiseks pole piisavad.

Niisugused tingimused ei ole kooskõlas [perekonnaseaduses](#) (PKS) ja SHS-s sätestatuga. Täisealisele abivajajale tuleb ülalpidamine kindlustada rahaliselt (PKS § 100 lg 1) ning ülalpidajalt ei saa nõuda lähedase isiklikku hooldamist. Küll aga võib ülalpidaja pakkuda isiklikku hooldust, kui sellega on nõus ka abivajaja. Seega ei saa KOV seada sotsiaalteenuse

andmise tingimuseks ülalpidajate võimetust abi vajavat pereliiget isiklikult hooldada või asjaolu, et ülalpidajatega pole võimalik kontakti saada. Ülalpidajatel puudub ka kohustus täisealisele abivajajale teenuseid korraldada. See ülesanne on PKS § 206 lõike 1 järgi piiratud teovõimega inimesele määratud eestkostjal.

Samuti ei saa KOV osutada kohustuslikke sotsiaalteenuseid vaid neile, kellel pole piisavalt raha hoolduse tagamiseks. KOV ülesanne on pakkuda kohustuslikke sotsiaalteenuseid oma elanikele. Näiteks kui vabaturul keegi konkreetset kohustuslikku sotsiaalteenust ei paku, tuleb KOV-l endal teenust pakkuda. Kui inimene ei oska ise hinnata, millist teenust ta vajab, või ei suuda seda endale korraldada, lasub KOV-l kohustus välja selgitada, milline on inimese abivajadus ja sellele vastav abi (SHS § 15 lg 1) ning korraldada inimesele vajalik teenus (SHS § 5 lg 1). SHS ei piira abi andmist neile, kes suudavad selle eest ise tasuda. Kohustuslikke sotsiaalteenuseid korraldades tuleb lähtuda inimese tegelikust abivajadusest (SHS § 3 p 1), mitte sellest, kas temal või tema ülalpidajatel on teenuse eest tasumiseks raha. Ülalpidajate olemasolu muutub määravaks vaid sotsiaalteenuse kulude katmise puhul, kui abivajajal endal pole selleks piisavalt vara (vt SHS § 16). Seega, kui inimesel on vaja koduteenust, peab KOV talle selle SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 17 lg-te 1 ja 2 järgi korraldama. Sama kinnitab SHS § 18.

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, 15 lg 1, § 17 lg-d 1 ja 2, PKS § 100 lg 1 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

10. Probleemne säte: koduteenuse määruse § 5 lg 4.

Narva linnas on koduteenuse osutamine ette nähtud tööpäeviti, kuid välistatud nädalavahetusel. Samuti on piiratud teenuse osutamise mahtu 20 tunniga nädalas ja 80 tunniga kalendrikuus.

Sotsiaalhoolekandeline abi andmisel tuleb esmajoones lähtuda isiku vajadusest (SHS § 3 p 1). See tähendab, et inimesele tuleb anda abi siis, kui ta seda vajab. See põhimõte kehtib ka SHS § 17 lõigete 1 ja 2 alusel inimestele koduteenuste korraldamisel. Seega, kui inimene vajab koduteenust ka puhkepäeviti (nt talvel kütmisel), siis tuleb seda talle võimaldada. KOV ei saa jätta abivajajaid puhkepäeviti koduteenuseta (ja teiste KOV kohustuslike sotsiaalteenusteta), vaid peab teenuse korraldama nõnda, et inimese abivajadus oleks kaetud. Seadusega pole kooskõlas olukord, kus puhkepäevadel tuleb inimesel ise enda abi korraldada, sh sugulasi või tuttavaid kaasates. Abivajajal ei pruugi olla võimalik kedagi appi leida, samuti puudub sugulastel ja tuttavatel kohustus abivajajale teenust korraldada või seda ise pakkuda.

Määruse säte kehtestab ka piirangud, kui suures mahus võib inimene koduteenust saada. Niisugune piirang pole kooskõlas SHS § 3 punktis 1 sätestatuga. Selle kohaselt tuleb inimesele teenust osutada vastavalt tema vajadusele (vt ka kirja [p 3](#)). SHS ei näe KOV-le ette võimalust piirata teenuse osutamist, kui inimene seda vajab. Küll aga võib KOV väga suure hooldusvajadusega inimesele (avalike vahendite otstarbeka kasutamise kaalutlusel) pakkuda sellist teenust, mis katab inimese abivajaduse, kuid on KOV-le soodsam (vt [sotsiaalseadustiku üldosa seaduse](#) (SÜS) § 10). SHS §-s 3 ja SÜS-is silmas peetud põhimõtete järgimine üksikjuhul on aga KOV igakordse kaalutlusotsuse küsimus.

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, 15 lg 1, § 17 lg-d 1 ja 2 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

11. Probleemne säte: koduteenuse määruse § 6 lg 2 p 2.

Koduteenuse määrus näeb ette, et abivajajal, kelle sissetulek on suurem kui pool töötasu alammäärast (2017. aastal 235 eurot), tuleb koduteenuse kasutamise eest tasuda 15% selle maksumusest. Määrus ei jäta tasu küsimisel võimalust arvestada isiku majanduslikku olukorda tervikuna.

Kui palju inimene temale vajaliku teenuse hinnast ise maksab ja kui suur osa jääb kohaliku omavalitsuse kanda, sõltub SHS § 16 järgi abivajaja olukorrast. Igal konkreetsel juhul sõltub tasu suurus osutatava sotsiaalteenuse mahust, maksumusest ning teenusesaaja ja tema pere majanduslikust olukorrast (SHS § 16 lg 2). Inimese ja pere kanda jääva tasu suurus ei tohi takistada abi saamist (SHS § 16 lg 3). Seetõttu ei ole KOV-l lubatud kehtestada ühtset reeglit kõikidelt abivajajatelt ühesuguse (protsendiga) tasu võtmiseks.

KOV-l tuleb hinnata, millised on just selle inimese ja pere rahalised võimalused teenuse eest tasuda, arvestades sealhulgas pere muid kohustusi (nt tagada oma alaealiste laste ülalpidamine, igapäevased kulutused). Inimest ei või panna olukorda, kus ta peab valima enda ja oma pere esmavajaduste rahuldamise ning vajaliku sotsiaalteenuse saamise vahel. Niisugune olukord viiks selleni, et inimese võimalus toimetulekuks vajalikke sotsiaalteenuseid saada sõltub pere rahalisest olukorrast ning vajaliku abita võivad jääda just need, kes kõige rohkem oma õiguste realiseerimiseks sotsiaalteenuseid vajavad (vt ka kirja [p 3](#)).

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, 15 lg 1, § 16 lg-d 2 ja 3, § 17 lg-d 1 ja 2 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

Väljaspool kodu osutatav üldhooldusteenus

12. Väljaspool kodu osutatava üldhooldusteenuse eesmärk on tagada turvaline keskkond ja toimetulek täisealisele isikule, kes tervises seisundist, tegevusvõimest või elukeskkonnast lähtuvalt ei suuda kodustes tingimustes ajutiselt või püsivalt iseseisvalt toime tulla.

13. Väljaspool kodu osutatava üldhooldusteenuse kord on kehtestatud Narva Linnavolikogu 22.11.2012 määrusega nr 27 „[Hoolekandeaasutusse paigutamise kord Narva linnas](#)“ (edaspidi *hoolekandeaasutuse määrus*).

14. Probleemne säte: hoolekandeaasutuse määruse § 1 lg 1.

Määrus reguleerib eakate ja puudega inimeste suunamist üldhooldusteenusele.

Hoolekandeaasutuse määrusega on piiratud nende isikute ringi, kellele Narva linnas üldhooldusteenust osutatakse. SHS § 20 lõike 1 järgi on mõeldud üldhooldusteenus täisealisele isikule, kes ei suuda kodustes tingimustes ajutiselt või püsivalt iseseisvalt toime tulla. Nende inimeste hulgas võib olla ka noori tööealisi inimesi, kellel pole puuet. SHS-i järgi tuleb ka neile vajadusel üldhooldusteenust osutada (vt ka kirja [p 3](#)).

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 20 lg 1 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

15. Probleemne säte: hoolekandeaasutuse määruse § 3 lg 1.

Hoolekandeaasutuse määruse järgi suunatakse asutusse hooldamisele esmajoones need isikud, kellel pole seadusjärgseid ülalpidajaid.

SHS § 3 sätestatud põhimõtete kohaselt lähtutakse abi andmisel esmajärjekorras isiku abivajadusest. Ülalpidajate olemasolu saab KOV arvestada vaid siis, kui ta hindab, mil määral on abivajaja võimeline teenuse eest tasuma (vt ka kirja [p 9](#)). Seega, kui inimene vajab väljaspool kodu osutatavat üldhooldusteenust (sh kui tema lähedased ei saa või ei soovi teda ööpäev läbi ise hooldada), tuleb KOV-l selle teenuse kasutamist talle võimaldada (SHS § 5 lg 1 § 15 lg 1, § 20 lg 1). Kuivõrd ülalpidajad ei pea oma abivajava täisealise pereliikme eest ise hoolitsema, tuleb ka väljaspool kodu osutatavat üldhooldusteenust võimaldada lähtuvalt inimese vajadustest, mitte aga ülalpidajate olemasolust.

Olukord, kus ülalpidajatega abivajaja saab talle vajalikku üldhooldusteenust alles siis, kui seadusjärgsete ülalpidajateta inimeste abivajadus on rahuldatud, toob kaasa inimeste põhjendamatult erineva kohtlemise. Sellist vahetegemist SHS ette ei näe. See riivab tugevalt ka ülalpidajatega eakate abivajajate õigusi. Kui inimene jäetakse üldhooldusteenuseta, võib see ohustada tema elu ja tervist ning tugevalt riivata tema väärikust, kuivõrd inimese ülalpidajad pole kohustatud teda hooldama ja talle vajalikke teenuseid korraldama.

Kui Narva linnas hooldekodukohti napib, tuleb linnal SHS § 5 lõike 1 kohaselt kohustuslike sotsiaalteenuste puhul tagada vajalike teenusekohtade olemasolu. Selleks võib Narva näiteks luua hooldekodukohti juurde, teha koostööd erasektoriga või naaberomavalitsustega.

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, 15 lg 1, § 20 lg 1 ja PKS § 100 lg 1 ning PS § 3 ja § 154 lg 1 ning PS § 12.

16. Probleemne säte: hoolekandeesutuse määruse § 4 lg 3.

Sellest sättest tuleneb, et Sotsiaalabiamet määrab oma otsusega, kui palju peavad ülalpidajad abivajaja teenuse eest tasuma.

Sotsiaalabiametil puudub sellise otsuse tegemiseks õiguslik alus, kuna KOV-l tekib õigussuhe abivajajaga (teenuse saamise või selle osutamisest keeldumise haldusotsuse kaudu). Kui KOV leiab, et inimene vajab sotsiaalteenust, tuleb KOV-l veenduda, et inimene jõuab selle teenuse eest tasuda. SHS § 16 näeb KOV-le ette kohustuse hinnata abivajaja ja tema pere võimalusi sotsiaalteenuse eest tasumiseks. Selle sätte alusel tuleb KOV-l hinnata eelkõige, milline on abivajaja sissetulek või tema võimalused oma sissetulekut suurendada. Abivajaja võib oma sissetulekut suurendada nõnda, et nõuab ülalpidajatelt elatist. Elatist saab nõuda vaid abivajaja ise, mitte KOV (PKS § 97 p 3). Seega ei teki KOV-l õigust otsustada (selle otsuse saab teha kohus), kui palju peavad ülalpidajad abivajaja teenuse eest tasuma. Küll on aga KOV-l kohustus hinnata, kui suures määras saab abivajaja ülalpidajatelt elatist nõuda ehk kui suur peaks elatise saamise järel olema abivajaja võime sotsiaalteenuse eest tasuda. KOV saab ülalpidajatelt nõuda sotsiaalteenuse eest tasumist vaid siis, kui KOV on ülalpidajate asemel abivajaja teenuse eest maksnud. Sel juhul on KOV-l õigus nõuda ülalpidajatelt [võlaõigusseaduse](#) § 1023 alusel tehtud kulude katmist.

Vastuolus: SHS § 16 lg 2, PKS § 97 p 3 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

17. Probleemne säte: hoolekandeesutuse määruse § 4 lg 4.

Selle sätte järgi peab abivajaja tasuma sotsiaalteenuse eest oma vara võõrandamisest saadud tuluga, kui tema rahast ja ülalpidajatelt saadud elatisest ei piisa.

KOV-l tuleb SHS § 16 lõike 2 järgi hinnata abivajaja maksevõimet. Teisisõnu tuleb KOV-l analüüsida, milline on isiku majanduslik olukord, sh kas isikul on võimalik oma vara realiseerimisest (üür, rent, müük) tulu saada ja sotsiaalteenuse eest tasuda. Vara realiseerimiseks on erinevaid viise (võimalusel tuleks eelistada üüri või renti, kuna nii jääb asi inimese omandisse). Samuti sõltub realiseerimise mõttekus alles pärast konkreetse vara väärtuse ja müügikulude kindlakstegemist. On asju, mille müüki ei saa inimeselt ka mõistlikult oodata (vt [täitemenetluse seadustiku § 66 lg 1](#)). Seega ei saa KOV ette ära otsustada, et kui inimesel on vara, siis tuleb tal see teenuse saamiseks müüa. Samuti ei saa KOV kohustada inimest maksta teenuse eest just konkreetse vara müügist saadud tulust. PS § 32 lõige 2 annab asja omanikule õiguse ise otsustada, mida asjaga teha, sh millal oma asi maha müüa. Seda õigust saab piirata vaid seadusega, kuid seadusandja ei ole sellist piirangut sotsiaalteenuste eest tasumiseks ette näinud. Seetõttu pole ka KOV-l õigust määrata, mille arvelt inimene teenuse kulud katab.

SHS § 16 lõike 2 kohaselt hindab KOV inimese maksevõime järgi, kui suures ulatuses sotsiaalteenuse eest raha küsida. KOV saab hindamisel arvesse võtta, kas vara võõrandamisel paraneks sotsiaalteenuse vajaja võime maksta teenuse eest rohkem kui vara võõrandamiseta. Inimene otsustab ise, kuidas ta teenuse eest hiljem tasub (nt võtab selleks laenu, sõlmib pärimislepingu või müüb osa oma varast ära).

Vastuolus: SHS § 16 lg 2 ning PS § 3, § 32 lg 2 ja § 154 lg 1.

18. Probleemne säte: hoolekandeametuse määruse § 5 lg 1 p 1.

Sotsiaalabiamet lõpetab asutuses hooldamise oma otsusega, kui ülalpidajad ei täida lepingut.

Juhtumid, kui KOV saab abivajaja sotsiaalteenusest ilma jätta, on reguleeritud SÜS §-des 18 ja 19. Need sätted ei luba KOV-l jätta inimest abita ülalpidajate tegevuse tõttu (vt ka kirja [p 3](#)). Näiteks kui ülalpidajad hoolekandeametusega sõlmitud lepingut rikuvad, siis ei ole õigust lõpetada abivajajale vajaliku teenuse osutamist. Lepingu rikkumisel tuleb kasutada vajalikke õiguskaitsevahendeid (nõuda leppetrahvi või kohustuse täitmist). Narva linna selgituste järgi linn nõnda tegutsebki. Selleks et ka määrus oleks kooskõlas seadusega, tuleks viidatud korda muuta.

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 20 lg 1, SÜS §-d 18 ja 19 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

Tugiisikuteenus

19. Tugiisikuteenuse eesmärk on toetada isiku iseseisvat toimetulekut olukordades, kus ta vajab sotsiaalsete, majanduslike, psühholoogiliste või tervislike probleemide tõttu oma kohustuste täitmisel ja õiguste teostamisel olulisel määral kõrvalabi. Last kasvatavale isikule tugiisikuteenuse osutamisel on täiendav eesmärk lapse hooldamise ning turvalise ja toetava kasvukeskkonna tagamine. Lapsele pakutava tugiisikuteenuse eesmärk on tema arengu toetamine ja vajadusel ka hooldustoimingute sooritamine.

20. Tugiisikuteenuse osutamist Narvas reguleerivad:

- Narva Linnavolikogu 23.04.2015 määrus nr 15 [„Tugiisiku teenuse osutamise kord Narva linnas“](#) (edaspidi *tugiisikuteenuse määrus*);
- Narva Linnavolikogu 18.05.2017 määrus nr 8 [„Raske ja sügava puudega lastele sotsiaalteenuste rahastamiseks eraldatud vahendite kasutamise kord“](#) (edaspidi *laste sotsiaalteenuste määrus*).

21. Probleemne säte: tugiisikuteenuse määruse § 1 lg 1.

Tugiisikuteenuse määruse järgi osutatakse tugiisikuteenust vaid nendele inimestele, kelle rahvastikuregistrijärgne ja tegelik elukoht on Narva linnas.

Sotsiaalhoolekande seaduses ei ole lubatud kehtestada sotsiaalteenuste (sh tugiisikuteenuse) saamise tingimuseks seda, et inimene elaks tegelikult rahvastikuregistrijärgses KOV-s. Seega on tugiisikuteenuse määruse § 1 lõige 1 vastuolus seadusega. Vt täpsemalt kirja [p 8](#).

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 23 lg-d 1–3 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

22. Probleemne säte: tugiisikuteenuse määruse § 1 lg 2.

Selle sätte järgi on tugiisikuteenuse eesmärk SHS-s sätestatust kitsam.

Riigikogu on seadnud nõuded tugiisikuteenusele (sh selle eesmärgile) ning näinud ette ka vajadused, mille puhul tuleb abi anda. Seaduslikkuse põhimõtte kohaselt ei või KOV teenuse sisu, eesmärki, andmise tingimusi ega muid Riigikogu sätestatud kriteeriume muuta või teisiti reguleerida. Kuna tugiisikuteenuse määramises sätestatud teenuse eesmärgist sõltub teenuse saamine, peab see olema kooskõlas SHS §-s 23 sätestatuga, sest kitsendatud eesmärgi puhul võivad abivajajad jääda neile vajaliku abita. Vt ka kirja [p 3](#).

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 23 lg-d 1–3 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

23. Probleemne säte: tugiisikuteenuse määruse § 2 p-d 1–3.

Tugiisikuteenuse määruse § 2 punktides 1–3 on piiratud nende isikute ringi, kellele tuleks vajadusel tugiisikuteenust osutada.

SHS § 23 lg 2 järgi tuleb tugiisikuteenust osutada last kasvatavale isikule. Selleks võib olla peale lapsevanema SHS § 129 lõikes 1 nimetatud hooldaja, aga ka lapse vanavanem või eestkostja. Kuivõrd tugiisikuteenuse määruse § 2 p 1 järgi võib teenust saada vaid lapsevanem, pole määramine SHS-ga kooskõlas.

Ka on määramisega piiratud tugiisikuteenuse osutamist lapsele. SHS § 23 lõike 3 järgi on teenust õigus saada igal lapsel, kes vajab abi arengu toetamisel (puudega lapsel ka hooldustoimingute sooritamisel). Tugiisikuteenuse määruse § 2 punkt 2 ei võimalda tugiisikuteenust osutada lapsele, kes elab vanematega või vanavanematega ning kes vajab abi arengu toetamisel. Seetõttu pole see määramine punkt kooskõlas seadusega.

Samuti ei hõlma määramine § 2 punkt 3 abivajadusi, mille ilmnemisel tuleb SHS § 23 lõike 1 järgi inimestele abi anda. Seetõttu ei pruugi inimesed iga seaduses ette nähtud abivajaduse korral Narvas tugiisikuteenust saada. Vt ka kirja [p 3](#).

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 23 lg-d 1–3 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

24. Probleemne säte: laste sotsiaalteenuste määruse § 1 lg 3.

Viidatud sätte järgi osutatakse raske või sügava puudega lastele tugiisikuteenust sõltuvalt raha olemasolust.

Abi andmisel tuleb lähtuda isiku vajadustest (SHS § 3 p 1). SHS § 23 lg-d 1–3 ei näe ette võimalust piirata tugiisikuteenuse osutamist tingimusega, kas KOV-l on teenuse korraldamiseks ette nähtud raha. Kui KOV osutab sotsiaalteenuseid vaid raha olemasolul, võivad teenuse kulud jääda liiga suures ulatuses inimese kanda. Kui ka inimene teenuse eest maksta ei jõua, võib tal jääda vajalik sotsiaalteenus saamata, mis pole kooskõlas SHS § 16 lõikega 3. Inimese kanda jääva sotsiaalteenuse tasu suuruse määratlemisel peab lähtuma inimese majanduslikust olukorrast (SHS § 16 lg 2) ning see ei saa sõltuda sellest, kui palju KOV-l selle teenuse rahastamiseks vahendeid on ette nähtud. Vt ka kirja [p 3](#).

Kui KOV objektiivsetel põhjustel leiab, et kohaliku omavalitsuse rahastamissüsteem tervikuna ei taga piisavat rahastust, siis saab ta pöörduda Riigikohtusse ([põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse](#) § 7).⁵ See võimalus ei võta aga KOV-lt kohustust samal ajal abivajajatele sotsiaalteenuseid osutada.

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 16 lg-d 2 ja 3, § 23 lg-d 13 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

25. Probleemne säte: laste sotsiaalteenuste määruse § 2 lg 3.

Laste sotsiaalteenuste määruse § 2 lõige 3 annab Narva Linnavalitsusele volituse kehtestada määruses loetletud sotsiaalteenuste maksumuse piirmäärad.

Selline volitus on vastuolus nii SHS-ga kui ka KOKS-ga. SHS § 16 lõike 3 järgi ei tohi teenuse eest võetav tasu olla nii suur, et see takistaks inimesel talle vajaliku teenuse kasutamist. Kehtestades määrusega, kui suures ulatuses KOV teenuse eest tasub ning jättes kasutamata võimaluse hinnata igal juhtumil konkreetse inimese maksevõimet, läheb KOV tegevus vastuollu SHS § 16 lõikega 3. See omakorda põhjustab olukorra, kus inimene võib jääda ilma talle vajalikust kohustuslikust KOV sotsiaalteenusest (vt ka kirja [p 3](#)). Inimese kanda jääva sotsiaalteenuse tasu suuruse määratlemisel peab arvestama tema majanduslikku olukorda (SHS § 16 lg 2).

Samuti ei võimalda KOKS § 22 lõike 1 punkt 5 anda linnavalitsusele volitust otsustada sotsiaalteenuste maksumuse piirmäärade üle. KOKS § 22 lõike 1 punkti 5 järgi saab valla- või linnaelarvest rahastatavate teenuste osutamise korra kehtestada vaid volikogu. See tähendab, et volikogul on ainsana õigus otsustada, millistel tingimustel (vabatahtlike teenuste osas) oma inimestele abi võimaldada. See, kui palju konkreetse sotsiaalteenuse maksumusest katab KOV, mõjutab otseselt teenuse kättesaadavust. Kui KOV tasub teenuse hinnast väikese osa, ei pruugi inimene teenust kasutada saada (juhul kui tal pole ülejäänud hinna katmiseks piisavalt raha). Seega pole võimalik linnavalitsusele anda volitust sotsiaalteenuste maksumuse piirmäärade kehtestamiseks.

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 16 lg 2 ja 3, § 23 lg 1–3, KOKS § 22 lg 1 p 5 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

Täisealise isiku hooldus

26. Täisealisele isikule seatakse hooldus, kui viimane vajab vaimse või kehalise puude tõttu abi oma õiguste teostamiseks ja kohustuste täitmiseks.

⁵ RKÜKo 16.03.2010, nr [3-4-1-8-09](#), p 45, 49 ja 51.

27. Täisealisele hoolduse seadmist reguleerib Narva Linnavolikogu 18.12.2014 määrus nr 26 [„Täisealisele isikule hoolduse seadmise ja hooldaja määramise ning hooldajatoetuse maksmise kord“](#) (edaspidi *hoolduse seadmise määrus*).

28. Probleemne säte: hoolduse seadmise määruse § 2 p 1.

Hoolduse seadmise määruse järgi on hooldatavaks keskmise, raske või sügava puudega isik.

SHS § 26 lõike 1 järgi tuleb vajadusel tagada hooldus puudega täisealisele, sõltumata sellest, kas Sotsiaalkindlustusamet on tuvastanud tema puude raskusastme. KOV hindab abivajaduse väljaselgitamisel puude olemasolu (nt inimene kaotab pärast õnnetust nägemise) ja otsustab, kas tema korraldatavate sotsiaalteenuste seas leidub teenus, mis inimest aitaks. Näiteks kui inimene on saanud insuldi ja pole seetõttu võimeline kõrvalise abita asju ajama, saab tema abivajaduse rahuldada hoolduse seadmise teel SHS § 26 lõike 1 alusel, sõltumata sellest, kas ta on puude raskusastme tuvastamiseks pöördunud Sotsiaalkindlustusametisse. Kuna hooldaja üks ülesanne võib SHS § 26 lõike 1 järgi olla ka abistamine asjaajamisel, ei pruugi teenuse andmise sidumine puude raskusastmega olla sellisel juhul ka sisuliselt põhjendatud. Seega piirab säte abivajajal sobiva abi saamist. Vt ka kirja [p 3](#).

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 26 lg 1 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

29. Probleemne säte: hoolduse seadmise määruse § 2 p 3.

Määruse järgi on hoolduseks hooldaja igapäevane füüsiline tegevus.

SHS § 26 lõige 1 ei sea hoolduse määramise tingimuseks inimese igapäevast vajadust abi järele. Samuti võib seaduse järgi hooldajal olla rohkem ülesandeid kui vaid füüsiline tegevus. Nii võib hooldaja kohustuseks olla ka isiku juhendamine või tema nõustamine. Näiteks võib hoolduse seadmiselega aidata inimest, kes on pime ja vajab abi ainult asjaajamisel. Seega piirab säte abivajajal sobiva abi saamist. Vt ka kirja [p 3](#).

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 26 lg 1 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

30. Probleemne säte: hoolduse seadmise määruse § 3 lg 1 p-d 2 ja 3.

Hoolduse seadmise määruse § 3 järgi tuleb hooldust vajaval inimesel esitada Sotsiaalabiametile koos taotlusega:

- 1) hooldaja kandidaadi kirjalik nõusolek hooldajaks määramise kohta;
- 2) hooldaja kandidaadi isikut tõendava dokumendi koopia ja
- 3) perearsti tõend hooldaja kandidaadi terviseseisundi kohta.

Hoolduse seadmise määruse §-st 3 nähtub, et abivajaja peab leidma endale ise hooldaja. Kuna ilma loetletud dokumentideta loetakse haldusmenetluse seaduse § 15 järgi taotlus puudulikuks, võib KOV jätta selle taotluse läbi vaatamata. Seetõttu võib aga inimene, kes ei ole võimeline endale hooldajat leidma, vajalikust abist ilma jääda (vt ka kirja [p 3](#)). Abi andmise korraldamine hõlmab ka sobiva teenusepakkuja tagamist. SHS § 26 ei sea hoolduse seadmise eelduseks seda, et abivajaja peab hooldaja ise leidma. Seega ei saa KOV panna abivajajale kohustust lisada taotlusele hooldaja kandidaadi nõusolek, tema isikut tõendava dokumendi koopia ja tervisetõend.

Kuna taotluse esitab abivajaja, siis annab see talle võimaluse saada liigseid andmeid teise inimese terviseseisundi kohta. Kuivõrd taotluse esitamisel ei pruugi olla ka KOV-le teada, et inimene vajab just hoolduse seadmist (mitte mõnda muud sotsiaalteenust), ei pruugi olla põhjendatud hooldaja kandidaadi delikaatsete isikuandmete töötlemine ka KOV poolt. Isikuandmete töötlemisel tuleb alati lähtuda [isikuandmete kaitse seadusest](#) (IKS) ja selle §-s 6 sätestatud põhimõtetest (sh seaduslikkuse ja minimaalsuse põhimõttest). Andmete ülemäärane töötlemine rikub hooldaja kandidaadi PS §-st 26 tulenevat õigust eraelu puutumatusle.

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 26, IKS § 6 ning PS § 3 ja § 154 lg 1 ning PS § 26.

31. Probleemne säte: hoolduse seadmise määruse § 4 lg 1.

Narvas otsustatakse hoolduse seadmine 30 päeva jooksul pärast taotluse saamist.

SÜS § 25 lõige 1 näeb ette, et hüvitise andmine või selle andmisest keeldumine tuleb otsustada kümne tööpäeva jooksul. Sellest tuleb lähtuda ka KOV-l, kui ta otsustab kohustuslike KOV sotsiaalteenuste andmise üle.

Vastuolus: SÜS § 25 lg 1 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

Isikliku abistaja teenus

32. Isikliku abistaja teenuse eesmärk on suurendada puude tõttu füüsilist kõrvalabi vajava täisealise isiku iseseisvat toimetulekut ja osalemist kõigis eluvaldkondades, vähendades teenust saava isiku seadusjärgsete hooldajate hoolduskoormust.

33. Narva linnas reguleerib isikliku abistaja teenuse osutamist [laste sotsiaalteenuste määrus](#).

34. Probleem: laste sotsiaalteenuste määruse alusel osutatakse isikliku abistaja teenust vaid raske või sügava puudega lastele, kuid mitte täisealistele.

KOV-l tuleb osutada isikliku abistaja teenust nendele sihtgruppidele ja vähemalt selle abivajaduse ulatuses, mida on näinud ette Riigikogu. SHS § 27 lõike 1 järgi tuleb isikliku abistaja teenust osutada vähemalt täisealistele puudega inimestele. Kuivõrd täisealistel puudega inimestel ei ole võimalik Narvas isikliku abistaja teenust vajadusel saada, pole Narva tegevus kooskõlas seadusega. Vt ka kirja [p 3](#).

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 27 lg 1 ja 2 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

Varjupaigateenus

35. Varjupaigateenus eesmärk on kindlustada ajutine ööbimiskoht täisealisele isikule, kes ei ole võimeline ise endale ööbimiskohta leidma.

36. Varjupaigateenus osutamist Narvas reguleerib Narva Linnavolikogu 17.06.2010 määrus nr 23 [„Kindla elukohata isikutele teenuste osutamise kord“](#) (edaspidi *kindla elukohata isikute teenuste määrus*).

37. Probleemne säte: kindla elukohata isikute teenuste määruse § 2 lg 1.

Varjupaigateenuse osutamist Narvas on piiratud nõudega, et isikul peab puuduma kindel elukoht või peab tal olema eluasemeprobleem.

SHS § 30 lõike 1 järgi tuleb ööbimiskoht võimaldada täisealisele, kes ei ole võimeline endale ööbimiskohta leidma ning seda sõltumata sellest, kas isikul on kindel elukoht või mitte või kas tal on eluasemeprobleem või mitte. Nii võib ajutist ööbimiskohta vajada ka inimene, kellel on küll kindel elukoht ja kel pole ka eluasemeprobleemi, kuid kes asjaolude kokkusattumise tõttu muud peavarju ei leia (näiteks kaotab väljaspool Narvat elav inimene Narvas õhtusel ajal rahakoti, tal puudub võimalus koju jõuda ning tal pole külmal talveööl võimalik kuskil turvaliselt ööbida). Seega piirab säte abivajajal sobiva abi saamist. Vt ka kirja [p 3](#).

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 30 lg 1 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

38. Probleemne säte: kindla elukohata isikute teenuste määruse § 5 lg 1.

Määruse järgi on õigus varjupaigateenust saada isikul, kelle elatusvahendid ei võimalda kasutada või omada teist eluaset.

SHS § 30 näeb ette, et abivajajaks on inimene, kes ei ole võimeline endale ööbimiskohta leidma. Seejuures ei ole määrav, kas isikul on olemas elatusvahendid või teine eluase. Varjupaigateenust võib vajada ka inimene, kellel on elatusvahendid, kuid ta ei saa neid hetkel kasutada (nt viibib ta teises linnas ning tema rahakott koos pangakaardiga on varastatud) ja vajab seetõttu ajutist ööbimiskohta. Sel juhul pole teenuse osutamisest õigust keelduda. Teenuse eest tasumist reguleerib SHS § 16. Kui kindla elukohata isikute teenuste määruse § 5 lõike 1 eesmärk on vältida tasuta öömaja pakkumist inimesele, kes võiks ööbida näiteks hotellis, saab tema abistamisest keelduda põhjusel, et tal puudub abivajadus. Kui inimesel on küll pangakontol raha, ent ei saa seda objektiivsetel põhjustel kasutada, on võimalik teda vastavalt avalikule hinnakirjale kohustada varjupaigateenuse eest tasuma. Seega kitsendab määruses sätestatu SHS-st tulenevat õigust varjupaigateenusele. Vt ka kirja [p 3](#).

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 30 lg 1 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

Turvakoduteenus

39. Turvakoduteenuse eesmärk on tagada turvalist keskkonda vajavale täisealisele või hooldamist vajavale lapsele ajutine eluase, turvaline keskkond ja esmane abi. Esmane abi hõlmab endas kriisiabi isiku psüühilise tasakaalu ja igapäevase tegevusvõime taastamiseks. Vajadusel tuleb selle teenuse raames tagada ka isiku hooldamine ja arendamine (SHS § 33 lg 1).

40. Narvas reguleerivad turvakoduteenuse osutamist:

- Narva Linnavolikogu 17.06.2010 määrus nr 23 „[Kindla elukohata isikutele teenuste osutamise kord](#)“ (edaspidi *kindla elukohata isikute teenuste määrus*) ja
- Narva Linnavolikogu 21.03.2013 määrus nr 12 „[Laste turvakoduteenuse osutamise tingimused ja kord Narva linnas](#)“ (edaspidi *laste turvakoduteenuse määrus*).

41. Probleemne säte: kindla elukohata isikute teenuste määruse § 2 lg 3 p 3 ja § 6 lg 2.

Kindla elukohata isikute teenuste määruse § 2 lg 3 punkti 3 (ja § 6 lõike 2) järgi hõlmab turvakoduteenus voodikoha, pesemis- ja toiduvalmistamise võimaluse, asjaajamisel abistamise ja sotsiaalnõustamise.

SHS § 33 järgi peab turvakoduteenusel viibijatele olema vajadusel tagatud ka turvaline keskkond, kriisiabi ning hooldamine ja arendamine. Kriisiabi peab sealjuures taastama isiku psüühilise tasakaalu ja tegevusvõime igapäevaelus, mis tähendab, et inimesele tuleb vajadusel peale sotsiaalnõustamise pakkuda ka psühholoogilist nõustamist. Kindla elukohata isikute teenuste määruse järgi on turvakoduteenusel pakutav abi SHS § 33 lõikes 1 nõutust kitsam ning piirab seega abivajajal sobiva abi saamist. Vt ka kirja [p 3](#).

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 33 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

42. Probleemne säte: kindla elukohata isikute teenuste määruse § 6 lg 1.

Narva linnas on täisealistel turvakoduteenust õigus saada vaid siis, kui nende elatusvahendid ei võimalda kasutada või omada teist eluaset, ja neil, kellel puudub võimalus üürida munitsipaaleluruumi.

SHS § 33 järgi on turvakoduteenuse üks eesmärk pakkuda turvalist keskkonda. Seega võib seda teenust vajada ka inimene, kellel on teine eluase olemas, samuti piisavalt elatusvahendeid või võimalus munitsipaalkorterit üürida. Määrab see, kas abivajajal on võimalik leida endale turvaline keskkond. Lisaks on turvakoduteenuse sisuks oluline element kriisiabi võimaldamine. Riigikogu on näinud ette, et ka seda tuleb inimesele vajadusel võimaldada, sõltumata elatusvahendite või eluasemete olemasolust. Seega, kindla elukohata isikute teenuste määruse § 6 lg 1 kitsendab SHS § 33 lõikes 1 sätestatud teenuse eesmärki ja abivajadust. Vt ka kirja [p 3](#).

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 33 lg 1 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

43. Probleemne säte: laste turvakoduteenuse määruse § 2 lg 2.

Määruse järgi peab inimene, kes toob lapse turvakodusse, andma oma andmed ning vajadusel esitama ka oma isikut tõendava dokumendi isikuandmete kontrollimiseks.

Kuigi SHS § 33 lõige 3 kohustab lapse turvakodusse toojat andma teenuseosutajale teenuse osutamiseks vajalikku teavet, ei kohusta see toojat avaldama oma isikuandmeid. Ka [lastekaitseaduse](#) (LasteKS) § 27 lg 5 ütleb selgelt, et abivajavast lapsest teavitaval isikul on enda või oma pere kaitseks õigus jätta enda kohta andmed avaldamata. Juhul kui abivajavast lapsest teavitaja ja tema turvakodusse tooja on sama isik, ei saa temalt ka nõuda enda andmete avaldamist. Kuivõrd seadused ei kohusta abivajavast lapsest teavitajat enda isikuandmeid avaldama, ei saa seda kohustada ka Narva linn oma määrusega.

Vastuolus: LasteKS § 27 lg 5 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

44. Probleemne säte: laste turvakoduteenuse määruse § 3 lg 5.

Turvakoduteenuse määruse § 3 lg 5 sisaldab ammendavat loetelu toimingutest, mida turvakoduteenus sisaldab.

Hinnates nende toimingute vastavust SHS §-s 33 sätestatud teenuse eesmärgile, nähtub, et see ei hõlma kogu vajalikku tegevust. Nii ei ole loetelus tooduga hõlmatud lapse east ja vajadusest tulenev arendav tegevus, sh lasteaias käimine. Seega piirab säte abivajajal sobiva abi saamist. Vt ka kirja [p 3](#).

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 33 lg 1 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

Sotsiaaltransporditeenus

45. Sotsiaaltransporditeenuse eesmärk on võimaldada puudega isikul, kellel puue takistab isikliku või ühissõiduki kasutamist, tarvitada tema vajadustele vastavat transpordivahendit tööle või õppeasutusse sõitmiseks või avalike teenuste kasutamiseks.

46. Narva linnas on sotsiaaltransporditeenuse osutamist reguleeritud järgmiste määrustega:

- Narva Linnavalitsuse 30.07.2014 määrus nr 21 „[Haridusliku erivajadusega õpilastele haridusasutustesse invatransporditeenuse osutamise kord Narva linnas](#)“;
- Narva Linnavalitsuse 30.07.2014 määrus nr 22 „[Haridusliku erivajadusega õpilase transporditoetuse maksmise kord Narva linnas](#)“;
- [laste sotsiaalteenuste määrus](#);
- Narva Linnavolikogu 21.04.2016 määrus nr 10 „[Täiendavate sotsiaaltoetuste maksmise kord Narva linnas](#)“ (edaspidi *täiendavate sotsiaaltoetuste määrus*);
- Narva Linnavalitsuse 31.05.2017 määrus nr 15 „[Sotsiaalteenuste maksumuse piirmäärade kehtestamine](#)“ (edaspidi *piirmäärade määrus*).

47. Probleemne säte: täiendavate sotsiaaltoetuste määruse § 1 lg 2.

Täiendavate sotsiaaltoetuste määruse § 1 lõike 2 järgi makstakse toetusi, sh transporditoetust, linna eelarves selleks ettenähtud vahendite piires.

SHS § 3 punkti 1 järgi tuleb abi andmisel lähtuda isiku vajadustest. Samuti ei näe SHS § 38 lg 1 ette võimalust sotsiaaltransporditeenuse osutamist piirata KOV rahaliste vahendite olemasoluga. Kui transporditoetusest inimese abivajaduse katmiseks ei jagu, tuleb tal sotsiaaltranspordi teenuse saamiseks tasuda kogu puudujääv osa. Tasu suurus võib kujuneda ebaõiglaselt suureks või osutada takistuseks sotsiaalteenuse saamisel, mis on vastuolus SHS § 16 lõikega 3, mille järgi tuleb KOV-l igal konkreetsel juhul kindlaks määrata sotsiaalteenuse eest võetav tasu, arvestades abivajaja majanduslikku olukorda. Seetõttu pole piirang kooskõlas seadusega, kuna abivajaja ei pruugi saada temale vajalikku teenust temale vajalikus mahus. Vt ka kirja [p 3](#).

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 16 lg-d 2 ja 3, § 38 lg 1 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

48. Probleemne säte: täiendavate sotsiaaltoetuse määruse § 10 lg 1 ja 2.

Narvas ei ole tagatud sotsiaaltransporditeenus kõikidele nõutud sihtgruppidele kõikidesse SHS §-s 38 sätestatud sihtkohtadesse.

Sotsiaaltransporditeenust tuleb vajadusel võimaldada kõikidele puudega inimestele tööle või õppeasutusse sõitmiseks või avalike teenuste kasutamiseks, juhul kui inimese puue takistab tal isikliku või ühistranspordi kasutamist.

Narva linnas on sotsiaaltransporditeenus korraldatud:

- hariduslike erivajadustega õpilastele, kes õpivad väljaspool Narvat asuvas koolis;
- raske või sügava puudega lastele haridus-, ravi- või rehabilitatsiooniasutusse sõiduks, kui neil pole võimalik psüühika-, liikumis- või liitpuude tõttu ühistransporti kasutada.

Lisaks hüvitab Narva linn sotsiaaltransporditeenuse kulud:

- sügava või raske liikumispuudega 18-aastastele ja vanematele inimestele, kes ei saa puude tõttu kasutada ühistransporti. Hüvitatakse vaid kulud, mida on tehtud tervishoiu- või sotsiaalteenuste saamiseks;
- erakorralise toetusega vaid isikule, kes on ajutiselt sattunud hädaolukorda õnnetusjuhtumi, tulekahju, äkilise haigestumise või muu erakorralise olukorra tagajärjel.

Eeltoodust lähtuvalt on jätnud Narva linn sotsiaaltransporditeenuse korraldamata

- raske või sügava puudega lapsele kõikide vajalike avalike teenuste kasutamiseks ja töölkäimiseks;
- raske või sügava puudega täisealisele tööle ja õppeasutusse sõitmiseks ja kõikide vajalike avalike teenuste kasutamiseks;
- nägemispuudega lapsele ja täisealisele, keskmise puudega lapsele ja täisealisele ning lapsele ja täisealisele, kellel on puue, kuid pole puude raskusastet tuvastatud tööle ja õppeasutusse sõitmiseks ja avalike teenuste kasutamiseks.

Kuigi Narva linn on täiendavate sotsiaaltoetuste määruse §-s 11 ette näinud ka erakorralise toetuse, mida on võimalik sotsiaaltranspordikulude katmiseks taotleda, ei ole võimalik kõikide SHS § 38 lõikes 1 sätestatud abivajaduste korral seda toetust taotleda. Toetuse saamise üks eeldus on isiku ajutine sattumine hädaolukorda õnnetusjuhtumi, tulekahju, äkilise haiguse või muu erakorralise olukorra tagajärjel. Puudega inimese vajadus transpordi järele tööle või õppeasutusse sõiduks või avaliku teenuse kasutamiseks ei pruugi olla ajutine ega tekkida hädaolukorra tõttu. Seega ei ole Narva linn võimaldanud sotsiaaltransporditeenuse kasutamist kõikide SHS § 38 lõikes 1 nimetatud abivajaduste korral ette nähtud sihtkohtadesse sõitmiseks. Vt ka kirja [p 3](#).

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 38 lg 1 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

49. Probleemne säte: täiendavate sotsiaaltoetuste määruse § 10 lg 4.

Täiendavate sotsiaaltoetuste määruse § 10 lõike 4 järgi hüvitatakse teenusekasutajatele tehtud kulud tagantjärele. Määrus ei näe aga ette võimalust taotleda linnalt, et see tasuks teenuseosutajale inimese eest kulud ise, kui inimesel endal pole teenuse eest tasumiseks raha.

SHS ei keela iseenesest teenuse kulusid katta tagantjärele (kulude hüvitamise või toetuse näol). Küll aga tuleb sellisel juhul linnal ette näha võimalus teenuse kulud katta ka juhul, kui inimesel pole raha teenuse eest tasumiseks (nt tasub arve linn ise, inimesele makstakse toetus ette). Kuna raha puudumise tõttu võib puudega inimesel vajalik sõit tegemata jääda (ja seega saamata talle vajalik abi), pole sotsiaaltransporditeenuse eest tasu võtmise kord kooskõlas SHS § 16 lõikega 3. Ka SHS § 3 punkt 6 paneb KOV-le kohustuse tagada sotsiaalhoolekandeline abi osutamisel abimeetmed isikule võimalikult kättesaadaval moel. Kuigi erakorralist toetust makstakse ka ilma kuludokumentideta, st ka enne kulu tegemist, ei ole kõikidel SHS § 38 lõikes 1 sätestatud abivajajatel võimalik seda toetust taotleda. Seetõttu on täiendavate sotsiaaltoetuste määrus vastuolus SHS § 3 punktidega 1 ja 6, § 5 lõikega 1, § 15 lõikega 1, § 16 lõikega 3 ja § 38 lõikega 1, kuivõrd selles puudub võimalus sotsiaaltranspordi kulude katmiseks moel, mis tagaks, et sotsiaaltransporditeenus on inimesele igal juhul kättesaadav (vt ka kirja [p 3](#)).

Vastuolus: SHS § 3 p-d 1 ja 6, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 16 lg 3, § 38 lg 1 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

50. Probleemne säte: täiendavate sotsiaaltoetuste määruse § 10 lg 8.

Sotsiaaltransporditoetuse piirmäär on määruse järgi 80 eurot aastas.

Narva linna selgituste järgi on kõigil soovijail võimalik Narvas kasutada sotsiaaltransporditeenust. Linn toetab inimest sõidukulude katmisel kuni 80 euro ulatuses aastas. Sisuliselt võtab linn sotsiaaltransporditeenuse tasu enda kanda. Sealjuures on Narva otsustanud 80 eurot sotsiaaltransporditoetust maksta sõltumata teenusekasutajate ja nende pere majanduslikust olukorrast. Kui inimene kasutab teenust suurema summa eest, peab inimene teenuse eest täies ulatuses ise tasuma.

Kõnealune säte ei taga aga inimesele jääva tasu võtmisel SHS §-s 16 nõutud paindlikkust. Kui abivajajal on sotsiaaltransporditeenuse kulud üle 80 euro aastas, võib ta taotleda erakorralist toetust. Lisaks sellistele tingimustele nagu ajutine sattumine hädaolukorda, sõltub erakorralise toetuse saamine isiku ja tema pere sissetulekutest, mis peab määruse § 11 lg 2 järgi jääma alla 50% töötasu alammäärast. Sealjuures arvestatakse sissetulekute hulka kõik netotulud, v.a riigi või KOV makstavad ühekordsed toetused.

SHS § 16 lõikes 3 on sätestatud nõue, et teenuse eest võetava tasu suurus ei tohi olla teenuse saamise takistuseks. KOV abi teenuse eest maksmisel sõltub teenuse mahust, maksumusest ning teenust saava isiku ja tema pere majanduslikust olukorrast. Majandusliku olukorra hindamisel tuleb arvestada kõiki isiku sissetulekuid, samuti seda, milleks need on mõeldud (nt lapsetoetus on mõeldud lastega seotud kulude osaliseks katmiseks). Samuti tuleb arvesse võtta konkreetse isiku kulutusi ja kohustusi (laenu- ja liisingumaksud, ülalpidamiskohustus, vajadus osta lapsele talverõivaid või talveks küttepuid jne). Nendest kriteeriumidest tuleb lähtuda sõltumata sellest, mil viisil on vald või linn otsustanud abistada inimest sotsiaaltransporditeenuse eest tasumisel (arve alusel teenuseosutajale või kuludokumentide alusel teenusekasutajale). Kui KOV otsustab sotsiaalteenuse eest tasumisel inimest abistada toetuse maksmisega, peab ta arvestama, et toetus oleks piisavalt suur ja võimaldaks isikul teenust vajalikul määral saada (SHS § 3 p 1).

Kuivõrd täiendavate sotsiaaltoetuste määruses ega teadaolevalt ka muudes Narva õigusaktides ei ole võimalust taotleda Narva linna abi kõikideks SHS §-ga 38 ette nähtud juhtudeks ja inimesele vajalikus mahus sotsiaaltransporditeenuse kulude maksmisel üle 80 euro aastas, ei ole täiendavate sotsiaaltoetuste määruse § 10 lõige 8 kooskõlas SHS § 3 p-ga 1, § 5 lg-ga 1, § 15 lg-ga 1, § 16 lg-ga 2 ja 3 ning § 38 lg-ga 1 (vt ka kirja [p 3](#)).

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 16 lg-d 2 ja 3, § 38 lg 1 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

51. Probleemne säte: piirmäärade määruse § 1 lg 5.

Piirmäärade määruses on kehtestatud raske ja sügava puudega lastele sotsiaaltransporditeenuse kasutamiseks limiidid 2000 eurot ja 2500 eurot aastas.

SHS § 3 punkti 1 järgi peab inimene abi saama vastavalt enda vajadustele. Tasu saab võtta sõltuvalt inimese võimalustest (SHS § 16 lg 2). SHS § 16 lg 3 järgi ei tohi teenuse maksumus takistada inimesel selle kasutamist. Seega ei ole KOV-l lubatud oma määrusega seada piiranguid, kui suures määras KOV inimest tasumisel abistab. Sestap piirab säte abivajajal sobiva abi saamist. Vt ka kirja [p 3](#) ja [p 25](#).

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 16 lg-d 2 ja 3, § 38 lg 1 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

52. Probleemne säte: laste sotsiaalteenuste määruse § 1 lg 3.

Laste sotsiaalteenuste määruse § 1 lõike 3 järgi rahastatakse invatransporditeenust raha olemasolul.

Abi andmisel tuleb lähtuda isiku vajadustest (SHS § 3 p 1). SHS ei näe ette võimalust sotsiaaltransporditeenuse osutamist piirata tingimusega, kas KOV-l on teenuse korraldamiseks raha ette nähtud. Kui KOV osutab sotsiaalteenuseid vaid raha olemasolul, võivad teenuse kulud jääda liiga suures ulatuses inimese kanda. Kui ka inimene teenuse eest maksta ei jõua, võib tal jääda vajalik sotsiaalteenus saamata, mis pole kooskõlas SHS § 16 lõikega 3. Inimese kanda jääva sotsiaalteenuse tasu suuruse määramisel peab arvestama inimese majanduslikku olukorda (SHS § 16 lg 2) ning see ei saa sõltuda sellest, kui palju KOV-l selle teenuse rahastamiseks vahendeid on ette nähtud. Vt ka kirja [p 3 ja p 24](#).

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 16 lg-d 2 ja 3, § 38 lg 1 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

Eluruumi tagamine

53. SHS järgi tuleb KOV-l tagada eluruumi kasutamise võimalus inimesele, kes ei ole sotsiaalmajandusliku olukorra tõttu võimeline enda ja oma perekonna vajadustele vastavat eluruumi tagama. Sealjuures on Riigikogu puudega inimeste puhul KOV-le ette näinud lisakohustuse abistada neid eluruumi vajadustele vastavaks kohandamisel või sobivama eluruumi saamisel.

54. Eluruumi tagamist on reguleeritud Narva Linnavolikogu 18.06.2009 määruses nr 23 [„Munitsipaaleluruumide üürile andmise ja kasutamise kord“](#) (edaspidi *eluruumi andmise määrus*).

Eluruumide kohandamist raske ja sügava puudega lastele reguleeritakse Narvas

- [laste sotsiaalteenuste määruse](#) alusel ja
- Narva Linnavalitsuse 31.05.2017 määrusega nr 15 [„Sotsiaalteenuste maksumuse piirmäärade kehtestamine“](#) (edaspidi *piirmäärade määrus*).

55. Probleemne säte: eluruumi andmise määruse § 3 lg 3 ja 6.

Määruse järgi antakse munitsipaaleluruume üürile nende olemasolul.

SHS § 3 punkti 1, SHS § 15 lõike 1 ning SHS § 41 lõike 1 ja SHS § 42 järgi peab teenuse osutamisel lähtuma inimese vajadustest, mitte aga KOV võimalustest. KOV peab kohustuslike teenuste korralduse üles ehitama nõnda, et kõik abivajajad saaksid mõistliku aja jooksul neile vajalikku abi. Narva linnal pole ka teist õigusakti, milles oleks reguleeritud abivajajatele eluruumi tagamise kord. Kui Narva linnal ei ole endal eluruume kasutusse anda, tuleb Narval vajadusel leida sobiv eluruum tavaüüriturult. Igal juhul peab Narva linna eluaseme tagamise kord võimaldama eluasemeteenust kõigile abivajajatele. Vt ka kirja [p 3](#).

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 41 lg 1, § 42 lg 1 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

56. Probleemne säte: eluruumi andmise määruse § 4 lg 2 p 3.

Eluruumi andmise määrus sätestab elamispinna taotlemise ühe eeltingimuse, et isikul pole varasemaid munitsipaaleluruumi võlgnevusi ja munitsipaaleluruumide sisekorraeskirja rikkumisi.

SÜS § 19 lõike 1 punkti 3 järgi lõpeb õigus hüvitisele, kui isik rikub pahauskselt SÜS § 21 lõikes 1 sätestatud põhikohustust või seaduses hüvitise andmisega seotud kohustust või hüvitise andmise kõrvaltingimust, mille korral seadus sätestab õiguse lõppemise. Kui õigus hüvitisele on kunagi lõppenud, ent asjaolud on muutunud ja inimesel on abivajadus eluruumi järele, ei anna seadus alust talle teenuse osutamisest keelduda. KOV peab inimesele sobivat abi kindlaks tehes lähtuma konkreetse juhtumi asjaoludest, hindama terviklikult inimese abivajadust, sh tema tegevusvõimega ja elukeskkonnaga seonduvaid asjaolusid. Sellest lähtuvalt ei saa ka KOV ilma kaalumiseteta välistada eluruumi andmist kõigile, kel on varasemad munitsipaaleluruumi võlgnevused (nt inimene on koostanud maksegraafiku võla tasumiseks) või sisekorraeskirjade rikkumised (nt rikkus viie aasta jooksul ühel korral valju muusikat kuulates öörahu või suitsetas selleks mitte ette nähtud kohas). Kuna määrase säte ei jäta Narva linnale kaalumiseruumi eluruumi andmiseks, ei ole see säte kooskõlas sotsiaalhoolekande seadusega. Vt ka kirja [p 3](#).

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 41 lg 1, § 42 lg 1, SÜS § 19 lg 1 p 3 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

57. Probleemne säte: eluruumi andmise määrase § 7 lg 4.

Eluruumi andmise määrase § 7 lõike 4 järgi ei võeta arvele teatud munitsipaalelamispinna taotlejaid (üksikud pensionärid, puuetega inimesed, vähekindlustatud isikud ja pered ning kinnipidamisasutusest vabanenud) ja teatud munitsipaalkorteri taotlejaid (paljulapseline pere), kui nad on munitsipaaleluruumi taotlemise hetkeks vabatahtlikult oma elamistingimusi halvendanud seeläbi, et majutavad kasutatavasse eluruumi teisi isikuid (välja arvatud abikaasa, alaealised lapsed ja töövõimetus vanemad).

Narva Linnavalitsuse selgituste järgi halvendavad inimesed sageli tahtlikult oma elamistingimusi, majutades senisesse eluruumi rohkem inimesi, et nii saada linnalt paremat korterit. Elukaaslaste majutamist loetakse samuti elamistingimusi kahjustavaks, kuna Narval puudub võimalus kontrollida, kes on elukaaslane ja kes mitte.

Eluruumi tagamise teenust tuleb inimesele osutada siis, kui tal on selle järele vajadus (SHS § 3 p 1). Kui inimene ei ole võimeline sotsiaalmajanduslikust olukorrast tulenevalt endale ja oma perele vajadustele vastavat eluruumi tagama ning see on talle sobilik teenus, tuleb KOV-l tagada sellele inimesele või perele eluruumi kasutamise võimalus (SHS § 41). KOV ei tohi abi saamisele lisatingimusi kehtestada.

Küll on KOV-l õigus ja kohustus välja selgitada, kas inimene koos oma pereliikmega on SHS § 41 lõike 1 järgi abivajaja ning millised on isiku ja tema pere põhjendatud vajadused (SHS § 43 lg 1 p 2).

Kui KOV-del oleks õigus keelduda eluruumi andmisest neile, kes soovivad seal koos elada elukaaslase, täisealise abivajava lapse või muu pereliikmega, riivaks see tugevalt PS §-s 26 sätestatud perekonna- ja eraelu puutumatus nõuet. Sellisel juhul tuleks inimesel valida, kas säilitada oma perekondlikud ja eraelulised suhted ning jääda ilma vajalikust sotsiaalabist või lõpetada suhted ja saada vajalikku abi. Seadus keelab aga KOV-l inimest sellise valiku ette panna. Seega tuleb Narva linnal välja selgitada, kas tegemist on inimese pereliikmega või mitte.

Kui KOV ei suuda tõendada vastupidist, ei saa ta öelda, et tegemist pole pereliikmega. Praegusel kujul on kõnealuse sättega kehtestatud kord liialt jäik ega võimalda teha Narva linnal õiguspärasest otsust. Seega piirab säte abivajajale sobiva abi andmist (vt ka kirja [p 3](#)).

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 41 lg 1, § 42 lg 1 ning PS § 3, § 26 ja § 154 lg 1.

58. Probleemne säte: eluruumi andmise määruse § 7 lg 5.

Määruse järgi võivad vabatahtlikult oma elamistingimusi halvendanud isikud taotleda eluruumi üürimist alles viis aastat pärast elamistingimuste halvendamist.

SHS § 3 punkti 1 järgi tuleb abi andmisel lähtuda isiku abivajadusest. See tähendab sedagi, et inimesele tuleb abi anda siis, kui ta seda vajab (vt ka kirja [p 3](#)). Seega ei ole KOV-l õigust lükata abi andmist edasi.

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 41 lg 1, § 42 lg 1 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

59. Probleemne säte: eluruumi andmise määruse § 16 ja § 19.

Eluruumi andmise määruse §-de 16 ja 19 järgi on Narva linna munitsipaalelamispindade haldajal SA-l Narva Linnaelamu õigus otsustada:

- tähtajalise üürilepingu lõppemisel tähtaja pikendamine või üürilepingu lõpetamine;
- elamispinna üürile andmine ja kuni kolmeks kuuks üürilepingu sõlmimine, kui eluruumi üürimist taotleval isikul puudub võimalus kusagil elada seetõttu, et:
  - ta eluase hävis tulekahjus või loodusõnnetuses,
  - ta tõsteti eelmisest eluruumist välja või
  - ta ütles munitsipaalkorteri üürilepingu vabatahtlikult üles.

Narva linna seletustest jäi ebaselgeks, kas haldaja kui eraõiguslik isik tegelikult otsustab inimese eluruumi vajaduse või mitte. Küll aga hindavat haldaja inimese abivajadust. Kui inimene ei ole nõus tähtajalist üürilepingut lõpetama, võib ta Narva linna sõnul pöörduda kohtusse.

SHS § 15 järgi on abivajaduse väljaselgitamine ja sellele vastava abi üle otsustamine KOV ülesanne. Kuivõrd abi andmise üle otsustamisega võidakse piirata inimese õigusi ja kohustusi, on tegemist avaliku ülesandega. KOV võib avaliku ülesande [halduskoostöö seaduse](#) (HKTS) § 3 lõike 2 järgi eraõiguslikule isikule üle anda ainult seaduse alusel. SHS ei näe aga sellist õigust eluasemeteenuse puhul ette. Seetõttu tuleb abivajadus ja sellele vastav abi välja selgitada KOV-l endal.

Ka munitsipaaleluruumi tähtajalise lepingu pikendamise puhul on tegemist sisuliselt inimese abivajaduse hindamisega. Kui inimene vajab SHS-i järgi jätkuvalt abi ning temale on sobivaim osutada just eluruumi tagamise teenust, peab selle otsuse tegema KOV ise ning seda ülesannet ei saa ta anda kellelegi teisele.

Vastuolus: SHS § 5 lg 1, § 15 lg 1, HKTS § 3 lg 2 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

60. Probleem: Narvas on eluruumi kohandamine või kohandatud eluruumi andmine ette nähtud vaid raske või sügava puudega lapsele, kuid mitte keskmise puudega lapsele, puudega lapsele, kelle puude raskusaste on tuvastamata, ning puudega täisealistele.

SHS § 42 lõike 1 järgi tuleb vajadusel eluruumi kohandamine või sobiv kohandatud eluruum tagada kõigile puuetega inimestele. KOV-l tuleb eluruum kohandada nendele sihtgruppidele, keda on näinud ette Riigikogu. Kuivõrd kõikidel puuetega inimestel ei ole võimalik Narvas isikliku abistaja teenust vajadusel saada, pole Narva tegevus kooskõlas seadusega. Vt ka kirja [p 3](#).

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 42 lg 1 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

61. Probleemne säte: piirmäärade määruse § 1 lg 6.

Piirmäärade määruse § 1 lõike 6 järgi hüvitatakse eluruumi kohandamist ühe raske või sügava puudega lapse kohta kõige rohkem 1500 eurot aastas.

SHS § 3 punkti 1 järgi peab inimene abi saama vastavalt enda vajadustele. SHS § 16 lõike 3 kohaselt ei tohi teenuse maksumus takistada inimesel selle kasutamist. Eluruumi kohandamisel SHS § 42 järgi, nagu teistegi sotsiaalteenuste puhul, tuleb arvestada, et see teenus oleks abivajajale ka rahaliselt kättesaadav (SHS § 16 lg 2). Kuivõrd kohanduste vajadus ja seetõttu ka maksumus võib olla väga erinev, võib Narva linna sätestatud piirmäär jääda konkreetset juhul ebapiisavaks ning inimese kanda jääv summa selliseks, mis takistab tal kohanduste tegemist (SHS § 16 lg 3). Seega võib teatud juhtudel jääda inimesel talle vajalik abi saamata (vt ka kirja [p 3](#)). Samuti ei luba KOKS § 22 lg 1 p 5 piirmäärade küsimuste otsustamist sotsiaalteenuste puhul anda linnavalitsusele (vt ka kirja [p 25](#)).

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 16 lg-d 2 ja 3, § 42 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

62. Probleemne säte: laste sotsiaalteenuste määruse § 1 lg 3.

Laste sotsiaalteenuste määruse § 1 lõike 3 järgi sõltub eluruumi kohandamise taotluse rahuldamine sellest, kas linnal on kohanduse eest tasumiseks piisavalt raha.

SHS § 3 punkti 1 järgi tuleb abi andmisel lähtuda isiku vajadustest. Samuti ei näe SHS § 42 ette võimalust eluruumi kohandamist piirata KOV rahaliste vahendite olemasoluga. Kui KOV osutab sotsiaalteenuseid vaid raha olemasolul, võivad teenuse kulud jääda liiga suures ulatuses inimese kanda. Kui ka inimene teenuse eest maksta ei jõua, võib tal jääda vajalik sotsiaalteenus saamata, mis pole kooskõlas SHS § 16 lõikega 3. Inimese kanda jääva sotsiaalteenuse tasu suuruse määramisel peab arvestama inimese majanduslikku olukorda (SHS § 16 lg 2) ning see ei saa sõltuda sellest, kui palju KOV-l selle teenuse rahastamiseks vahendeid on ette nähtud. Vt ka kirja [p 3 ja p 24](#).

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 16 lg-d 2 ja 3, § 42 lg 1 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

Võlanõustamisteenus

63. Võlanõustamisteenuse eesmärk on abistada isikut tema varalise olukorra kindlakstegemisel, võlausaldajaga läbirääkimiste pidamisel ja nõuete rahuldamisel, vältida uute võlgnevuste tekkimist toimetulekuvõime parandamise kaudu ning lahendada muid võlgnevusega seotud probleeme.

64. Võlanõustamisteenuse osutamist reguleerib Narva Linnavolikogu 21.03.2013 määrus nr 10 „[Võlanõustamisteenuse osutamise kord Narva linnas](#)“ (edaspidi *võlanõustamisteenuse määrus*).

65. Probleemne säte: võlanõustamisteenuse määruse § 1 lg 2.

Võlanõustamisteenuse määruse järgi on võlanõustamisteenuse osutamise eesmärk isiku või perekonna abistamine ülemäärase võlgnevuse korral isikule iseseisvaks toimetulekuks talutavaks muutmisel või võlgnevuse likvideerimisel.

Võlanõustamisteenuse määruses toodud teenuse eesmärk ei kattu SHS § 44 lõikes 1 sätestatuga. Riigikogu on sätestanud nõuded võlanõustamisteenusele, sh selle eesmärgile, ning näinud ette ka vajadused, mille esinemisel abi anda tuleb. Seaduslikkuse põhimõtte kohaselt ei või KOV teenuse sisu, eesmärki, andmise tingimusi ega muid Riigikogu sätestatud kriteeriume muuta või teisiti reguleerida. Kuna võlanõustamisteenuse määruses sätestatud võlanõustamisteenuse eesmärgist sõltub teenuse saamine, peab see olema kooskõlas SHS § 44 lõikes 1 sätestatuga. Vastasel juhul võib jääda abivajajal talle sobilik abi saamata. Vt ka kirja [p 3](#).

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 44 lg 1 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

66. Probleemne säte: võlanõustamisteenuse määruse § 1 lg 6.

Selle sätte kohaselt on Narvas võlanõustajana õigus töötada isikul, kellel on sotsiaalalane või juriidiline kõrgharidus või on tal läbitud võlanõustamiskoolitus.

Selleks et Eestis oleks tagatud abivajajatele ühtlase kvaliteediga võlanõustamisteenus, kehtestas Riigikogu nõuded ka võlanõustajale. Seadus näeb võlanõustajale ette teistsugused nõuded, kui Narva linn on kehtestanud. SHS § 45 lg 1 sätestab, et võlanõustajal peab olema võlanõustaja kutse või lisaks kõrgharidusele läbitud võlanõustaja täienduskoolitus.

Vastuolus: SHS § 45 lg 1 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

67. Probleemne säte: võlanõustamisteenuse määruse § 2.

Määruse järgi on Narvas õigus võlanõustamisteenust saada inimesel, kes pole võimeline iseseisvalt võlgadest vabanema.

Narva linnas on võlanõustamisteenuse saajate ringi kitsendatud, võrreldes SHS § 44 lõikes 1 sätestatuga. Võlanõustamisteenust tuleb seaduse järgi osutada kõigile, keda SHS § 44 lõikes 1 loetletud toimingud võivad abistada. Vastasel juhul jäävad inimesed neile sobiva abita. Vt ka kirja [p 3](#).

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 44 lg 1 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

Lapsehoiuteenus

68. Alates 01.01.2017 on lapsehoiuteenus üks KOV kohustuslikest sotsiaalteenustest. Selle eesmärk on toetada lapse hooldusõigust omava isiku või lapse perekonnas hooldaja toimetulekut või töötamist. Selle ülesande täitmiseks tuleb KOV-l vajadusel võimaldada:

- lapsehoiuteenust 1,5–3-aastaste laste vanematele nende nõusolekul lasteaiakoha asemel;

- raske või sügava puudega lapsele.

69. Lapsehoiuteenuse osutamist reguleerib [laste sotsiaalteenuste määrus](#).

Puudeta 1,5–3-aastastele lastele lapsehoiuteenuse osutamise korda Narva kehtestanud ei ole.

70. Probleemne säte: laste sotsiaalteenuste määruse § 1 lg 1.

Laste sotsiaalteenuste määruse § 1 lõike 1 järgi reguleerib see teenuse osutamist raske ja sügava puudega lastele.

SHS § 45² lõike 1 järgi tuleb lapsehoiuteenust osutada lisaks raske ja sügava puudega lastele ka 1,5–3-aastastele puudeta lastele, keskmise puudega lastele ja lastele, kelle puude raskusaste pole tuvastatud. Seega pole Narva õigusaktid kooskõlas seadusega ega võimalda abivajajatel saada neile vajalikku teenust. Vt ka kirja [p 3](#).

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 45² lg 1 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

71. Probleemne säte: laste sotsiaalteenuste määruse § 1 lg 3.

Laste sotsiaalteenuste määruse § 1 lõike 3 järgi rahastatakse lapsehoiuteenust raha olemasolul.

Abi andmisel tuleb lähtuda isiku vajadustest (SHS § 3 p 1). SHS § 45² ei näe ette võimalust lapsehoiuteenuse osutamist piirata tingimusega, kas KOV-l on teenuse korraldamiseks ette nähtud raha.

Kui KOV osutab sotsiaalteenuseid vaid raha olemasolul, võivad teenuse kulud jääda liiga suures ulatuses inimese kanda. Kui ka inimene teenuse eest maksta ei jõua, võib tal jääda vajalik sotsiaalteenus saamata, mis pole kooskõlas SHS § 16 lõikega 3. Inimese kanda jääva sotsiaalteenuse tasu suuruse määratlemisel peab arvestama inimese majanduslikku olukorda (SHS § 16 lg 2) ning see ei saa sõltuda sellest, kui palju KOV-l selle teenuse rahastamiseks vahendeid on ette nähtud. Vt ka kirja [p 3 ja p 24](#).

Samuti ei näe [koolieelse lasteasutuse seaduse](#) (KELS) § 10 ega § 27 lõiked 3 ja 4 võimalust piirata lapsehoiuteenuse osutamist KOV rahaliste vahendite olemasoluga.

Vastuolus: SHS § 3 p 1, § 5 lg 1, § 15 lg 1, § 16 lg-d 2 ja 3, § 45², KELS § 10 ning PS § 3 ja § 154 lg 1.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise